

VANHEMPIEN KOKEMUKSIA PIENEN LAPSEN PÄIVÄHOIDON ALOITUKSESTA

Jenni Kurtti

Opinnäytetyö, kevät 2012

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Pohjoinen, Oulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK) +

Lastentarhanopettajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Kurtti, Jenni. Vanhempien kokemuksia pienen lapsen päivähoiton aloituksesta. Diak Pohjoinen, Oulu, kevät 2012, 49 s., 2 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan virkakelpoisuus.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaisia olivat alle kolmevuotiaiden lasten vanhempien kokemukset lapsensa päivähoiton aloituksesta sekä omasta että lapsen näkökulmasta. Tavoitteena oli kartoittaa vanhempien tuen tarvetta tässä tärkeässä siirtymävaiheessa. Näin saatiin työelämään hyödyllistä tietoa.

Opinnäytetyö oli sekä kvalitatiivinen että kvantitatiivinen tutkimus. Keräsin aineiston kyselylomakkeilla eräästä kuusamolaisesta päiväkodista. Avoimia kysymyksiä sisältäviä lomakkeita annettiin 18 vanhemmalle. Näistä palautettiin 13, joihin tulokset perustuivat. Analysoin aineiston pääosin aineistolähtöisen analyysin avulla, mutta määrälliset tiedot ilmoitin prosentteina.

Tulosten mukaan useimpien vanhempien kokemukset sekä omasta että lasten näkökulmasta olivat positiivisia. Tosin joitakin vanhempia jännitti lapsen selviytyminen ryhmässä ja päivähoiton laatu. Vanhemmat korostivat, että päivähoiton alkuun liittyvien asioiden tiedottaminen onnistuu parhaiten joko oppaan tai keskustelun muodossa.

Johtopäätöksinä voitiin todeta, että vanhemmat arvostivat avointa vuorovaikutusta ja keskustelua päivähoiton henkilöstön kanssa. Tätä ei voi kuitenkaan yleistää, vaan on muistettava jokaisen perheen ainutkertaisuus. Joillekin perheille valmistautuminen lapsen päivähoiton aloitukseen voi olla luonnollinen tapahtuma, kun taas osa perheistä tarvitsee tukea enemmän toiset.

Jatkotutkimusehdotuksena olisi tehdä päivähoiton alkuun liittyvä opas yhteistyössä päiväkodin ja perheiden kanssa.

Avainsanat: päivähoiton aloitus, alle kolmevuotias lapsi, vanhemmuus, kvalitatiivinen tutkimus, kvantitatiivinen tutkimus

ABSTRACT

Kurtti, Jenni

Parents' experiences of a little child's start at day care. 49 p., 2 appendices. Language: Finnish. Oulu, spring 2012.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Service.

Degree: Bachelor of Social Services + Kindergarten Teacher Qualification.

The aim of the thesis was to describe the experiences parents of children under the age of three have had at the start of day care both at the point of view of the child and the parent. In addition, the objective was to survey parents' possible need for support at this transitional stage. Thus, the important information collected could ease the working life of a day care centre.

The thesis consisted of both qualitative and quantitative research. The data were collected with open question questionnaires in a day care centre in Kuusamo, Finland. Out of the 18 questionnaires which were distributed to the parents, 13 were returned. The collected data were analysed through inductive content analysis with the quantitative information marked in percentages.

The results showed that the experiences of the start of day care were positive both in the parents' and children's perspective. However, some parents were nervous about their child's coping in the group as well as the quality of day care. Parents emphasized that information about the beginning of day care reaches them best via brochures or open communication between parents and the day care workers.

In conclusion, it can be said that parents generally respect open interaction and discussion between themselves and the day care centre. At the start of day care it is important to remember that each family is unique. As the preparation comes naturally to some parents others may need more support.

Possible follow-up research would be to comprise a guide about the start of day care to families with cooperation with day care centres and families.

Keywords: start of day care, child under three years old, parenthood, qualitative research, quantitative research

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	3
1 JOHDANTO	6
2 PÄIVÄHOIDON ALOITUS.....	8
2.1 Kasvatuskumppanuus.....	9
2.2 Siirtymävaihe	10
3 ALLE KOLMEVUOTIAS LAPSI.....	12
4 VANHEMMUUS.....	15
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN.....	17
5.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	17
5.2 Metodologiset lähtökohdat.....	17
5.3 Aineiston kerääminen.....	18
5.4 Aineiston analyysi.....	20
6 TULOKSET	22
6.1 Tausta tiedot	22
6.2 Kokemuksia päivähoiton aloituksesta vanhemman ja lapsen näkökulmasta	24
6.3 Vanhempien tuen tarve päivähoiton aloituksen kynnyksellä.....	29
7 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	32
8 OPINNÄYTETYÖN LUOTETTAVUUS	34
9 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS	36
10 POHDINTA	38
LÄHTEET.....	41
LIITE 1 :Hyvät vanhemmat	45

1 JOHDANTO

Päivähoidon aloitus on pienelle lapselle ja koko perheelle suuri tapahtuma ja herättää monenlaisia tunteita kuten innostusta tai epävarmuutta (Munter 2001, 35). Mielestäni on pelottavaa ajatella, että vanhemmat eivät ole perehtyneet hoidon aloitukseen kunnolla, tai he eivät ole saaneet siitä tarpeeksi tietoa. Vuonna 2010 alle yksivuotiaista oli päivähoidossa prosentti vastaavan ikäisestä väestöstä. Yksivuotiaista oli jo 29,7 prosenttia vastaavan ikäisestä väestöstä, kun taas kaksivuotiaista oli päivähoidossa jo 51,3 prosenttia ja kolmevuotiaista 67,9 prosenttia. Alle yksivuotiaiden määrä päivähoidossa on laskenut tasaisesti vuosi vuodelta, mutta vanhempien lasten määrät ovat nousseet. Tähän vaikuttaa osaksi vanhempien työt sekä opiskelut. Lisäksi syntyvyys on noussut vuosittain vuodesta 2008 lähtien. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2010, Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2005–2012.)

Luettuani Marja Schulmanin artikkelin lapsen päivähoidon aloituksesta ja siitä kuinka haavoittuvainen pieni lapsi on aloittaessaan päivähoidon, syntyi idea opinnäytetyöhöni. Artikkelissa painotettiin päivähoidon aloituksen tärkeyttä, ja että siihen pitäisi paneutua enemmän. Esimerkiksi yksivuotiaan päivähoito on aivan erityinen haaste päiväkodin työntekijöille ja vanhemmille. (Schulman 2001, 165 & 171.) Tämä on yksi oleellinen lähtökohta opinnäytetyöni tarpeellisuudelle, koska aihe on niin tärkeä ja siitä ei puhuta tarpeeksi. Lisäksi vanhemmilla ja lapsen muilla kasvattajilla on suuri vastuu tukea lasta hoitoon siirtymisessä. Tutkimuksissa, joihin tutustuin, käsiteltiin paljon kasvatuskumppanuutta ja omahoitajuutta ja aiheet ovatkin tällä hetkellä paljon esillä, mutta itse päivähoidon aloitustilannetta on tutkittu vähemmän.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää alle kolmevuotiaiden lasten sekä heidän vanhempien kokemuksia päivähoidon. Halusin myös selvittää mistä vanhemmat saivat tietoa päivähoitoon liittyvistä asioista, ja mitä kautta päivähoidon aloitukseen liittyvä opetus tavoittaisi heidät parhaiten. Keräsin opinnäytetyön aineiston kyselylomakkeilla kuusamalaisesta päiväkodista alle kolmevuotiaiden lasten vanhemmilta.

Erilaiset lait, kansalliset säädökset, muut ohjaavat asiakirjat sekä kansainväliset lapsen oikeuksia määrittelevät sopimukset luovat suomalaisen varhaiskasvatuksen arvopohjan. Lapsen oikeuksien yleissopimussopimus painottaa syrjintäkieltoa ja lasten tasa-arvoista kohtelua, lapsen edun ajattelua, lapsen oikeutta elämään ja täysipainoiseen kehittymiseen sekä lapsen mielipiteen huomioon ottamista (Unisef i.a). Lasten päivähoidolla tarkoitetaan lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Päivähoidon tarkoituksena on tukea vanhempia kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. (Laki lasten päivähoidosta 1973.)

Opinnäytetyön keskeisimpiä käsitteitä ovat päivähoidon aloitus ja kasvatuskumppanuus, siirtymävaihe, alle kolmevuotias lapsi sekä vanhemmuus. Kun lapsi siirtyy uuteen ympäristöön, merkitsee se lapsen elämässä tottumista moniin isoihin muutoksiin. Peruslähdekohta varhaiskasvatuksessa on edistää lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. (Terveyden ja hyvinvoinnin 2005.)

2 PÄIVÄHOIDON ALOITUS

Päivähoidon aloittaminen on lapselle aidosti suuri asia, ja samaa se on myös vanhemmille ja koko perheelle (Polamo 2009, 29). Päivähoidon aloitus merkitsee koko perheelle monenlaisia arkielämän muutoksia. Päivähoidosta tulee lapselle osa elämää, ja se on toinen lapsen pääasiallisista hoito- ja kasvuympäristöistä. Tärkeää on ymmärtää kotihoidon ja päiväkotihoidon kokonaisuus, joka on jokaisella lapsella todennäköisesti toisistaan poikkeava. Lapsen aloittaessa päivähoitoa on uusi ympäristö lapselle vieras, ja moni lapsi tarvitsee vanhemman tukea turvallisen olon tunteen säilymiseksi. Päivähoidon aloituksen yhteydessä korostetaan pehmeän laskun merkitystä. Asteittainen tutustuminen uuteen ympäristöön ja hoitohenkilökuntaan sekä uusiin lapsiin, helpottavat lapsen sopeutumista päiväkotiin. Päivähoidon aloituksen vaikutuksesta ilmenevät tunteet voivat näkyä lapsessa kotona ja hoitopaikassa kuukauden, jopa kuukausienkin päästä. Lapselle ei esimerkiksi saata maistua ruoka tai hän on kovin itkuinen. (Lahikainen 1991, 34 & Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 57.)

Taina Jokitalo on tutkinut alle kolmevuotiaiden lasten päivähoidon aloitukseen liittyviä tekijöitä. Hän tarkasteli muun muassa pehmeän laskun merkitystä lapsen päiväkotiin tutustumisessa. Jokitalon tutkimuksessa korostuivat päiväkodin ja kodin välisen yhteistyön tärkeys sekä pehmeän laskun merkitys hoidon alkaessa. Ennen hoitoa tapahtuvalla tutustumisjaksolla on tutkimuksen mukaan erityisen positiivinen vaikutus hoidon aloitukseen. (Jokitalo 2006, 45–46.)

Äideille tehdyssä tutkimuksessa saatiin selville, että noin yksivuotiaat lapset sopeutuivat päivähoitoon keskimäärin puolentoista viikon kuluessa. Lapsen sopeutuminen päivähoitoon oli merkityksellistä lapsen itsensä kannalta, sillä turvalliseksi koettu päivähoitoympäristö muodosti lapselle hyvän oppimisympäristön ja edellytykset tasapainoiselle kehitymiselle. (Keskinen & Hopearuoho-Saajala 2000, 1223.)

Vanhemmilla on oikeus hakea tiettyä päivähoitopaikkaa, missä he haluavat lapsensa aloittavan päivähoidon. Tämä oikeus ei aina kuitenkaan toteudu. Jos päivähoitopaikkoja ei ole vapaana kyseisessä päiväkodissa, sijoitetaan lapsi johonkin toiseen päiväkotiin.

Vanhemmat haluavat päivähoidon olevan laadukasta ja tukevan lapsen suotuisaa kehitystä. Päivähoidon tulee tukea vanhempia lapsen kasvatustehtävässä sekä edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. Lapsella on oikeus saada ympärilleen jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet. Päivähoidon tulee tukea lapsen kehitystä monipuolisesti huomioiden lapsen lähtökohdat. (Laki päivähoidon aloituksesta 1973.) Vanhemman ja lapsen välisen suhteen käynnistäjänä on hymy. Lapsi tulkitsee hymyn helposti, koska se on helppo tulkita. (Munter 2002, 52–53.)

2.1 Kasvatuskumppanuus

Jotta päivähoiton aloitus olisi kaikille osapuolille mahdollisimman myönteinen kokemus, on kasvatuskumppanuudella siihen suuri vaikutus. Tämä vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan välisen vuorovaikutussuhteen tarkoituksena on tukea lapsen eheää kasvua. Kasvatuskumppanuus yhdistää vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden näkemyksiä lapsen kasvattamisesta. (Karila 2006, 91.) Eräässä päiväkodissa oli kehittämishanke, jonka avulla pyrittiin ymmärtämään paremmin, mitä kasvaminen päiväkodin lapsiryhmässä merkitsee eri-ikäisille lapsille. Hankkeessa kiinnitettiin huomiota muun muassa päivähoiton alkutilanteeseen. Olennaista siinä oli, että hoitaja oli heti alusta asti kiinnostunut lapsen elämästä ja ympäristöstä. Hoitaja halusi luoda yhteistyösuhteen vanhempiin, sillä se oli osa hänen työtään ja työn onnistumisen edellytys. Näin vanhemmat saivat heti alusta asti positiivisen kuvan hoitajan roolista lapsen auttajana ja tukijana, eikä vanhempien kasvatustaitojen arvostelijana. (Lund ym. 2003, 244–245.) Selvitin opinnäytetyössäni tapahtuiko ensimmäinen yhteydenotto kodin vai päivähoiton taholta.

Jotta lasten parissa työskentelevät saavuttaisivat mahdollisimman menestyksellisen kokemuksen työskentelystään, on heidän keskityttävä asetettujen tavoitteiden arviointiin sekä perusteltava syyt, miksi haluavat ylipäänsä työskennellä perheiden kanssa. Onnistumisen tunteeseen vaikuttaa se, että työntekijät tietävät perheiden arvot ja uskomukset. Yhteistyön vahvistamiseen, ja siitä koituvaan miellyttävään kokemukseen löytyy monia syitä. Kodin ja päivähoiton välinen vuorovaikutus lisää perheiden turvallisuudentunnetta sekä hyvinvointia yhteiskunnassa. Työntekijöiden lapsille suunnitteleman toiminnan

on kehitettävä lasten suotuisaa kehitystä. Lapset saavat mallin sosiaalisista taidoista vanhempien ja työntekijöiden välisestä yhteistyöstä. Siitä syystä, että perhe on valinnut päivähoitopalvelun, on työntekijöiden tehtävänä varmistaa perheiden tyytyväisyys palveluihin. (Ebbeck & Waniganayake 2004, 84–85.)

Kasvatuskumppanuuteen on hyvä kiinnittää huomiota jo ennen päivähoiton aloitusta. Valmistautumiseen vaikuttaa paljon se, milloin vanhempi käy ensimmäisen kerran keskustelun lapsen tulevan omahoitajan kanssa. Tapahtuuko se ennen hoidon aloitusta vai sen jälkeen. Ennen hoidon aloitusta käynnistyvä kasvatuskumppanuus voi sisältää varhaiskasvatuksen palveluneuvotteluja, aloituskeskusteluja ja kotikäyntejä. (Kekkonen 2012, 183.) Aloituskeskustelulla tarkoitetaan keskustelua silloin, kun päivähoitopaikka on varmistunut, mutta lapsi ei ole vielä aloittanut päivähoitoa. Aloituskeskustelussa vanhempi voi kysyä mieltä askarruttavia kysymyksiä, ja näin ollen on helpompaa vastaanottaa päivähoiton aloituksen tuomia arkielämän muutoksia. Päivähoitoon valmistautuminen voi tapahtua ilman suurempia valmisteluja, mutta suuri vaikutus on sillä, milloin vanhemmat ja päiväkotit ovat ensimmäisen kerran yhteydessä toisiinsa.

2.2 Siirtymävaihe

Kun lapsi siirtyy kodin ulkopuolelle hoitoon, merkitsee se lapsen elämässä merkittävän suurta siirtymävaihetta. Julkiseen päivähoitoon siirtymisen ei tarvitsisi olla riskitekijä pikkulapselle, vaan päivähoitoa tulisi kehittää tukemaan lapsen psyykkistä hyvinvointia. (Schulman 2001, 165.) Päivähoitoon siirtymiseen pitäisi alkaa valmistautua hyvissä ajoin. Tulevaisuutta ajatellen yhteiskunnan tärkeä sijoitus on turvata lasten terve kasvu ja hyvinvointi. Lapsen asemaan heijastuvat työelämän haasteet ja toimeentulon vaikeudet. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2009.) Lapsen kasvattajien on kuitenkin muistettava vastuullinen asemansa antaen tukea lapselle hoitoon siirtymisessä.

Vanhemman on tärkeää tietää, miten nämä varhaiset siirtymävaiheet hoidetaan, sillä niistä jää lapselle muistijälkiä, ja ne luovat pohjaa sille, miten lapsi tulevaisuudessa kohtaa uudet tilanteet (Schulman 2001, 178). Myös päivähoitoympäristön tehtävänä on tukea tätä siirtymävaihetta. Ympäristö muodostuu fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten

tekijöiden kokonaisuudesta. Monipuolinen ja joustava ympäristö herättää lapsessa mielenkiintoa, kokeilunhalua ja uteliaisuutta. Se kannustaa lasta toimimaan ja ilmaisemaan itseään uudessa ympäristössä. (Terveysden ja hyvinvoinninlaitos 2005.)

Lapsen päiväkotiin jättäminen voi olla vanhemmalle erityisen vaikea tilanne. Kun vanhempi vie ja jättää lapsen päiväkotiin, voi se herättää vanhemmassa monenlaisia tunteita. Vanhempi voi tuntea vihaa ja syyllisyyttä, koska hän jättää lapsen yksin päiväkotiin. Näiden voimakkaiden tunteiden seurauksena vanhempi saattaa paeta tilannetta äkkiä poistumalla pois paikalta. Toisaalta, jos hän jää harmittelemaan paikan päälle tilannetta, että lapsi jää yksin päiväkotiin, voi se entisestään lisätä lapsen pelkoa. Kun lasta alkaa pelottaa, hän turvautuu vanhempaan ja tämä tekee lähtemisestä entistä vaikeampaa. (Davids 2010, 21.) Vanhemman olisikin syytä pohtia kuinka hän käyttäytyy ja näyttää tunteensa esimerkiksi jätettäessään lapsen päivähoitoon päivähoidon vasta alettua. Vanhemman tulisi tukea lapsen turvallisuuden tunnetta tässä suuressa siirtymävaiheessa. Pahimmassa tapauksessa vanhempi lisää lapsen pelkoa jäädä yksin päivähoitoon, ja päivähoiton aloittaminen on lapselle entistä vaikeampaa

Ihminen joutuu elämänsä aikana toistuvasta olemaan erilaisissa ryhmissä, ja osa asiantuntijoista on sitä mieltä, että ryhmän vaihteluista on etua tulevan elämän varalle. Päivähoidon tehtävänä on valmistaa lasta esimerkiksi koulumaailmaan, jolloin lapsi kohtaa erilaisia ryhmiä ja tulee toimimaan useissa eri ryhmissä. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 102.)

Ryhmään sopeutumisella on vaikutuksia siihen, millainen kokemus siirtymävaiheesta lapselle jää. Kun lapsi tulee toimeen muiden lasten kanssa ja kokee olonsa hyväksytyksi, on lapsi sopeutunut ryhmään. Hyväksytyksi tuleminen on yksi tärkeistä lapsuusiän kehitystehtävistä. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 103.) Lapsen tulevia siirtymävaiheita esimerkiksi kouluun siirtymistä, helpottaa se, jos lapsella on positiivisia kokemuksia ryhmätilanteista, ja jos lapsi on saanut hyväksytyksi tulemisen kokemuksia.

3 ALLE KOLMEVUOTIAS LAPSI

Välittömyys on oiva sana kuvaamaan alle kolmevuotiaan lapsen olemusta. Alle kolmevuotias lapsi on luonteeltaan nopeasti ja voimakkaasti virikkeisiin reagoiva. Lapsi on yhteydessä ympäristöönsä kehonsa, tunteidensa ja mielensä kautta. Jokaisen lapsen yksilöllinen kasvu ja kehitys vaikuttavat myös siihen, kuinka he ymmärtävät ympärillä olevaa maailmaa. Sen sijaan ympäristö asettaa usein jo ennenaikaisia oletuksia jo esimerkiksi silloin, onko kyseessä tyttö vai poika. Jokaisella lapsella on oikeus tuntee oma erilaisuutensa ja mahdollisuutensa, missä tahansa ympäristössä, tuntien itsensä hyväksytyksi. Jokaisen lapsen kohdalla on huomioitava lapsen yksilöllisyys. (Siren-Tiusanen 2001, 19–21.)

Kolmen ensimmäisen ikävuoden aikana lapsella kehittyvät biologinen rytmi ja erityisesti vuorokausirytmien muodostuminen. Päivähoitoon sopeutumisessa oleellista onkin se, että uusi päiväjärjestely ja lapsen biorytmi sopivat yhteen. Kun osataan pitää yllä oikeaa vuorokausirytmia ja siihen kohdistuviin muutoksiin reagoidaan, on päivähoiton aloituksen yksi tärkeimmistä tehtävistä saavutettu. (Munter 2001, 55–56.) Lapsen käyttäytymiseen ja tunnetiloihin vaikuttaa se, kuinka lapsen biologiset tarpeet tulevat tyydytetyiksi tai jäävät tyydyttämättä. Lapsen venymiskykyä ei tule liikaa koetella. Perusrytmien ylläpito liittyy oleellisesti lapsen hyvinvointiin ja siihen yhteydessä olevaan kasvuun ja oppimiseen. (Siren-Tiusanen 2001, 25.)

Alle kolmevuotiaan lapsen keskushermostollinen kehitys tapahtuu poikkeuksellisen nopeasti. Asiantuntijoiden arvion mukaan jo kaksi ja puolivuotiaan aivot painavat noin 75 prosenttia ihmisen aivojen painosta. Tässä ikävaiheessa lapsella kehittyy koko ajan lisää hermoverkkoyhteyksiä. Aivotoimintojen muotoutumiseen vaikuttaa erityisesti vuorovaikutussuhde ympäristön kanssa, sillä hermoverkosto kehittyy toiminnassa ollessaan. Vuorovaikutus lapsen ja vanhempien tai muiden ihmisten välillä muuttaa lapsen käyttäytymistä. Vuorovaikutustilanteita voidaan arvioida monesta eri näkökulmasta. Se voi olla fyysistä läheisyyttä tai etäisyyttä, lähestymistä tai vetäytymistä. Sitä voidaan arvioida vartalon suunnan mukaan, katseen kohdentumisesta ja sen laadusta ja kestosta.

Myös kosketuksen laatua ja kestoa voidaan arvioida sekä suullista kanssakäymistä. (Räihä 2004, 127–128 & Siren-Tiusanen 2001, 22–24).

Alle kolmevuotias lapsi on myös emotionaalinen. Lapsen kanssa työskentelevien onkin kiinnitettävä erityistä huomiota käyttämäänsä äänensävyyn ja äänen voimakkuuteen. Lapsen reaktioihin vastaaminen edistää vuorovaikutuksen kehittymistä, ja lapsen yksilöllisyyden ymmärtäminen vahvistaa hyvää itsetuntoa. Lapsen itsetunto rakentuu erityisesti kolmen ensimmäisen ikävuoden aikana. Lapsen voimavarat vahvistavat lapsen itsetuntoa, ja niiden avulla lapsi selviytyy arjesta ja vaikeuksista. Voimavarat voivat olla esimerkiksi tietoja, taitoja tai fyysistä terveyttä. Lapsen ympärillä olevien aikuisten on osattava arvioida lapsen voimavaroja. (Vilén ym. 2006, 165 & 225–226.)

Pienen lapsen erityinen piirre on, että lapsi kokee tunteet lihasaistin kanssa. Siksi esimerkiksi sylin merkitys on erityisen tärkeä. Temperamenttierot kuuluvat alle kolmevuotiaan lapsen ominaislaatuun. Temperamenttierot näkyvät esimerkiksi siinä, miten lapsi asennoituu uuteen, yllättävään ja ennakoimattomaan. Osa lapsista on synnynnäisesti alttiimpia kokemaan esimerkiksi muutoksesta aiheutuvaa stressiä, kun osalla on temperamenttisesti suurempi valmius kestää näitä muutoksia. Lisäksi temperamenttierot näkyvät lapsen motoriikassa, kuten liikkeiden nopeudessa ja voimassa, biologisten rytmien säännöllisyydessä, aktiivisuudessa sekä keskittymiskyvyssä eri asioihin. (Siren-Tiusanen 2001, 20, Vilén ym. 2006, 226, Mäkelä 2003, 18.)

Lapsella on keinot pelkojen hallitsemiseksi. Pelottava tila ei ole ihanne olotila, ja lapsi pyrkii pääsemään pois tästä tilanteesta. Pelottavassa tilanteessa lapsi saattaa paeta pelottavaa asiaa. Esimerkiksi jos televisiosta tulee pelottava ohjelma, lapsi piiloutuu sohvan taakse. Lasten tärkeä työkalu on mielikuviutus. Mielikuviutuksen avulla lapset saavat lievitettyä pelon tunnetta. (Lahikainen 1997, 14.) Vanhempien tehtävänä on tukea lasta pelottavissa tilanteissa ja pyrkiä poistamaan lapsen pelkoja ja ennakkoluuloja. Lapsi tekee havaintoja vanhemman asenteesta päivähoitoa kohtaan, ja kun vanhempi luottaa päivähoitopaikkaan, välittyy tämä luottamus myös lapselle. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 58.)

Lapset arvioivat laadukkaan päivähoidon sisältöä eräissä tutkimuksissa seuraavasti: Laadukas päivähoito oli lasten mielestä paikka, missä pystyi leikkimään kavereiden

kanssa ja aikuiset olivat turvallisia ja kivoja. Lapset halusivat aikuisten osallistuvan lasten puuhiin, ja viriketoiminta koettiin tärkeäksi. (Vilén ym. 2006, 195–196.)

4 VANHEMMUUS

Vanhemmuus liittyy oleellisena osana opinnäytetyöhöni. Vanhemman on syytä pohtia kasvattajana olemista ja kasvatuseriaatteitaan. Näin vanhempi osaa löytää itselleen ja lapselleen parhaat mahdolliset tavat toimia. Vanhemman on nähtävä ympärillä oleva maailma lapsen silmin ja pohdittava kasvatusta lapsen näkökulmasta. Oleellista vanhemmuudessa on aito välittäminen ja ennakoiminen, mikä näkyy esimerkiksi päivärytmien suunnittelussa. Lapsen tunteiden huomioiminen on erityisen tärkeää. Kun vanhempi tunnistaa lapsen tunnetilassa muutoksia, on vanhemman eläydyttävä ja reagoitava niihin. Vaikka kaikki ihmiset ovat tasa-arvoisia keskenään, on vanhempien vastuulla kasvattaa lapsi turvallisessa ilmapiirissä. Vanhemman tärkeänä tehtävänä on myös asettaa lapselle rajoja siten että, lapsi ymmärtää, miksi vanhemmat haluavat lapsen käyttäytyvän juuri tietyllä tavalla. Elämässä voi tapahtua yllättäviäkin käännteitä, ja vanhemman olisi kohdattava eri käännteet yhdessä lapsen kanssa, jotta lapsi oppii selviytymään niistä tulevaisuudessa itsenäisesti. Vanhemman on joka tapauksessa muistettava, että kukaan ei ole täydellinen, ja että virheistä voi oppia. (Vilén ym. 2006, 102–104.)

Kun lapsi aloittaa päivähoidon, ja varsinkin kun kyseessä on ensimmäinen lapsi, vanhemmat voivat olla hukassa. Marja-Leena Viljamaa korostaa väitöskirjassaan, kuinka vanhempana oloa ohjaavat sen alkuvaiheessa monet tekijät, kuten biologiset tekijät ja vanhempien persoonalliset ominaisuudet. Lisäksi vanhemmuutta ohjaavat ekonomiset, sosiaaliset ja kulttuuriset olosuhteet, sekä uskomukset ja intuitiot kuin myös perhe- ja lähisuhteiden laatu. Viljamaan mukaan ei voida olettaa, että vanhempi ei hyötyisi saamastaan tuesta ja ohjauksesta, minkä hän kasvattajana toimimiseen saa. (Viljamaa 2003, 12–13.) Osalle vanhemmista tuki voi olla erityisen tarpeellista, toisille valmistautuminen lapsen päivähoidon aloitukseen voi tapahtua luonnollisesti. Tämän päivän vanhemmat ovat eläneet hyvin erilaisen lapsuuden kuin heidän lapset. Ajassa on siirrytty reaaliajassa tapahtuvan tietotekniikan maailmaan. (Sinkkonen 2003, 7.) Entiset kasvatuseriaatteet ovat muuttuneet uusien tutkimuksien myötä ja nykyään esimerkiksi kasvatuskumppanuus on kasvattajana toimivan vanhemman tukipilari.

Lapsen aloittaessa päivähoitoa vanhemman elämäntilanne voi olla yksilöstä riippuen erilainen. Se voi olla otollinen tai pahin mahdollinen. Vanhemmuuden ilot ja murheet kuuluvat jokapäiväiseen elämään ja ne jaetaan yhdessä lapsen kanssa. Tämä vanhemman ja lapsen vastavuoroisuus vaikuttaa molempien osapuolten hyvinvointiin. (Lammi-Taskula & Bardy 2009, 60.) Vanhempien on kuitenkin päivähoiton aloituksen kynnyksellä valmisteltava lapsi tulevaan muutokseen, sillä lapsi ei osaa päätellä ja arvioida tätä suurta tulevaa muutosta, päivähoitoon siirtymistä. Aikuisten tulee turvata lapsen turvallisuuden tunteen säilyminen, tai muuten lapsen mielen valtaavat epävarmuuden ja epätoivon tunteet. (Munter 2001, 35–36; Sipilä 2007, 13.)

Monissa keskusteluissa pohditaan sitä, onko alle kolmevuotiaan lapsen päivähoiton aloitus uhkana lapsen kehitykselle. Keskustelun aiheena on muun muassa lapsen päivittäinen ero vanhemmista ja etenkin äidistä. Äidin sanotaan ajattelevan lapsen etua, kun hän on yhdessä lapsen kanssa kotona lapsen ensimmäisen elinvuoden aikana. Äidit kokevat usein syyllisyyden tunnetta palatessaan töihin ja viedessään lapsen hoitoon. Useimmiten taloudellinen tilanne on syy töiden aloittamiselle. Osa uskoo ratkaisun vaikutuksesta olevan kaikesta huolimatta hyötyä koko perheelle, vaikka ratkaisun tekeminen on vaikeaa. (Munter 2001, 38–39.)

Anni Kotiranta ja Kati Kivistö tekivät vanhempia haastatteleamalla selvityksen vanhempien tunteista ja kokemuksista, kun perheen ensimmäinen lapsi aloitti päivähoiton. Heidän mukaansa päivähoiton aloitus herätti vanhemmissa muun muassa syyllisyyttä, mustasukkaisuutta, luottamusta, kaipuuta ja epävarmuutta. Selvityksestä selvisi, että vanhempien tunteiden huomioiminen oli tärkeää ja loi pohjan luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen syntymiselle. (Kivistö & Kotiranta 2010, 37–39.)

Stakesin vuonna 2006 tehdyn kyselyn pohjalta lähes puolet lapsiperheiden vanhemmista oli huolissaan jaksamisestaan vanhempana. Kuormittavia tekijöitä olivat työelämän vaatimukset sekä omaan terveyteen liittyvät pulmat. Lisäksi puolisoiden välinen riitely ja omassa lapsuudessa koettu pelko lisäsivät lapsiperheiden huolta päivittäisestä jaksamisesta. (Lammi-Taskula & Salmi 2009, 42–43.) Voin olettaa, että 2012-luvulla tilanne ei ole parantunut ainakaan työelämän osalta, koska työelämän säästöjä tehdään enemmän ja enemmän, ja samalla sen vaatimukset kasvavat.

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

5.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää erään kuusamolaisen päiväkodin alle kolmevuotiaiden ryhmän vanhempien ja lasten kokemuksia päivähoiton aloituksesta. Tavoitteena oli saada tietää, tuntevatko vanhemmat kaipaavansa enemmän tukea hoidon aloitukseen, ja mitä kautta tieto tavoitti ja tavoittaisi heidät parhaiten. Keräsin aineiston kyselylomakkeilla.

TUTKIMUSKYSYMYKSET:

1. Millainen kokemus lapsen päivähoiton aloitus oli vanhemmalle?
2. Millainen kokemus lapsen päivähoiton aloitus oli lapselle?
3. Millainen päivähoiton aloitukseen liittyvä tieto tavoittaisi vanhemmat parhaiten?

5.2 Metodologiset lähtökohdat

Lähtökohdiltaan opinnäytetyöni oli laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Tavoitteena oli tuoda ilmi vastaajien näkökulma tutkittavasta ilmiöstä laadullisen tutkimusmenetelmän pyrkimyksen mukaisesti (Kiviniemi 2007, 70). Selvitin myös vastaajien taustatiedot, jotka kertovat vastaajien ominaisuuksista. Taustatiedot tuon ilmi määrällisen eli kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän keinoin, eli sovelsin tilastollisia menetelmiä. Tilastollisen menetelmän tavoitteena on kertoa tiiviissä muodossa jotain tutkittavasta ilmiöstä. Siitä saadaan kysymysten avulla tietoon lukumääriä ja prosentteja. (Heikkilä 2001, 16; Valli 2010, 104 & Vehkalahti 2008, 13 & 87.) Selvitin muun muassa vanhempien ikäjakautaman.

Laadullisen tutkimuksen tyypillisenä piirteenä on kuvata jotain tapahtumaa, ymmärtää tiettyä toimintaa tai antaa teoreettinen tulkinta tutkittavasta ilmiöstä. Kerättyä aineistoa voidaan verrata taustateoriaan. Kun tulokset on saatu selville, on aiemmasta teoriasta hyötyä pohdittaessa tuloksien yleistettävyyttä ja edustavuutta. (Eskola & Suoranta 1999, 61, 81–83.) Laadullinen tutkimus on prosessi, jossa on vaikea jäsentää etukäteen tutkimuksen erivaiheita, kuten aineistonkeruuta koskevia ratkaisuja. Prosessin luonnetta voidaan kuvata ongelmanratkaisusarjaksi. Tutkimuskysymykset saattavat tarkentua prosessin edetessä. Prosessin aikana voi myös ilmetä uusia, mielenkiintoisia näkemyksiä ilmiöstä, mutta raporttia kirjoittaessa on rajattava epäoleellinen tieto pois. Tämä merkitsee sitä, että raportissa näkyvät ne tarkasteluperspektiivit, joita olen halunnut tuoda ilmi. (Kiviniemi 2007, 70–73.)

Määrällinen tutkimus perustuu numeroiden käyttöön. Muuttujia voidaan mitata sekä näiden suhteita verrata keskenään. Numeerisen tiedon pohjalta voidaan ennustaa, selittää ja ymmärtää ilmiötä. (Heikkilä 2001, 17 & Hirsjärvi & Hurme 2010, 24–25.) Kun pohditaan määrällisen ja laadullisen tutkimusotteen eroja, määrälliset menetelmät tavoittelevat enemmän yleiskäsityksiä, ja laadulliset menetelmät keskittyvät enemmän yksityiskohtiin. Kuitenkin käytin näitä molempia menetelmiä opinnäytetyössäni. Sanallisia vastauksia oli antoisampaa analysoida laadullisin menetelmin, ja näitä tuloksia esitin tiivistäen määrällisillä menetelmillä. (Vehkalahti 2008, 13.)

5.3 Aineiston kerääminen

Opinnäytetyön suunnitelman hyväksymisen jälkeen keräsin lisää aineistoa teoreettista viitekehystä varten, ja aloin pohtia kyselylomakkeen sisältöä. Valitsin kyselylomakkeen aineistonkeruu menetelmäksi, koska halusin saada aineistoon mahdollisimman monen vanhemman kokemuksia. Kyselylomake on hyvä tapa kerätä tietoa ihmisten toiminnasta, mielipiteistä, asenteista ja arvoista. Kyselylomakkeen sisällöllä oli ratkaiseva merkitys siihen, kuinka opinnäytetyö onnistuu. Kyselylomake tuli miettiä sellaiseksi, että vastaaminen olisi mahdollisimman helppoa. Huomioitavia asioita olivat kysymysten helpolukuisuus, lomakkeen selkeys ja ulkoasu. Kyselytutkimuksen haasteena on se, ettei

siihen voi tehdä muutoksia vastausten saamisen jälkeen, toisin kuin haastattelutilanteessa, jossa kysyjä voi tarkentaa vastauksia haastattelutilanteen aikana. (Vehkalahti 2008, 11; 20 & 48.) Testasin kyselylomakkeen kohderyhmään kuuluvalla tuttavallani, jolloin sain varmuuden siitä, että kysymykset on helppo ymmärtää.

Kyselylomake koostui avoimista kysymyksistä. Selvitin myös taustatiedot avoimilla kysymyksillä, koska en halunnut rajata vastausvaihtoehtoja. Avointen kysymysten avulla on mahdollisuus saada vastaajien mielipiteet selville perusteellisesti ja vastauksista voi nousta uusia näkökantoja tutkimuskysymyksiin. Tärkeää oli jättää reilusti vastaustilaa kysymysten jälkeen, jotta vanhemmat pystyivät kirjoittamaan kaikki mielessään olevat asiat. Huono puoli avoimissa kysymyksissä on se, että niihin jätetään helposti vastaamatta ja vastaukset voivat olla ylimalkaisia tai epätarkkoja. (Heikkilä 2001, 49–50, Valli 2010, 126.)

Kyselylomake laadittiin siten, että kysymyksillä 1–11 selvitetään perheen tilannetta päivähoiton alkaessa. Siinä kysytään esimerkiksi, minkä ikäisenä lapsi aloitti päivähoiton ja mikä oli syynä siihen. Kysymyksillä 12 ja 13 kartoitetaan vanhempien kokemuksia päivähoiton aloituksesta sekä omasta että lapsen näkökulmasta. Kysymyksillä 14–17 selvitetään, millaista tietoa vanhemmat olisivat tarvinneet liittyen päivähoitoon ja sen aloitukseen (Liite 2).

Kyselylomakkeen yhteydessä vanhemmille jaettiin kirjeet, joissa kerrottiin opinnäytetyön aihe ja tavoitteet (Liite 1). Kirjeen tarkoituksena on perehdyttää vastaajat aineiston keräämisen tarkoitukseen ja tärkeyteen, siis kertoa mistä opinnäytetyössä on kysymys. Saatekirje voi parhaassa tapauksessa motivoida vastaajaa vastaamaan kyselylomakkeeseen. (Hirsjärvi ym. 1997, 193; Vehkalahti 2008, 47.) Kirjeessä korostettiin opinnäytetyön luottamuksellisuutta sekä sitä, että vanhempien henkilöllisyys ei ilmene tuloksista. Lisäksi vanhemmille jaettiin suljettavat kirjekuoret, jotta he pystyisivät palauttamaan kyselylomakkeet luottamuksellisesti vain minulle, ilman että henkilökunta ehtisi lukemaan vastauksia.

Hain tutkimuslupaa Kuusamon kaupungilta joulukuussa 2011. Tutkimuslupa annettiin nopeasti, eikä minun tarvinnut lähettää mitään lisäselvityksiä opinnäytetyöhön liittyen. Toimitin yhteensä 18 kyselylomaketta päiväkotiin alle kolmevuotiaiden lasten van-

hemmille tammikuun toisen viikon alussa, ja heillä oli viikko vastausaikaa. Vanhemmat saivat kyselylomakkeet lapsensa ryhmän lokeroiden kautta. Päiväkodin henkilökunta kertoi vanhemmille myös suullisesti tekeillä olevasta opinnäytetyöstäni sekä meneillään olevasta aineiston keruusta. Sain täytettyjä kyselylomakkeita yhteensä 13 kappaletta takaisin. Viisi jätti kyselylomakkeen palauttamatta. Vastausprosentti oli siis 72,2 %. Päiväkoti jäi innolla odottamaan opinnäytetyön tuloksia, ja he aikovat hyödyntää niitä työssään.

5.4 Aineiston analyysi

Laadullisia aineistoja voidaan analysoida perinteisen sisällönanalyysin mukaisesti. Sisällönanalyysin avulla pystytään tulkitsemaan kerättyä aineistoa. Sisällönanalyysin avulla pyritään jäsentelemään vastauksia ja saamaan yleisesti nousseet kokemukset isomman kokonaisuuden alle. Tutkittava ilmiö pyritään kuvaamaan tiivistetysti ja yleisessä muodossa. Sisällönanalyysi voidaan liittää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103.) Sovelsin Jari Eskolan aineistolähtöistä analyysia sisällönanalyysin rinnalla analysoidessani aineistoa. Koska aineiston oletetaan olevan aineistolähtöistä, aiemmin tehdyillä havainnoilla, tiedoilla ja teorioilla ei saanut olla mitään tekemistä analyysin toteutumisen tai analyysin lopputulosten kanssa. (Eskola 2007, 162; Tuomi & Sarajärvi 2009, 95.)

Taustatiedot käsittelin laskemalla aineistosta vastaus kerrallaan muun muassa vanhempien ikäjakauman. Esitän tulokset joko kuvioina tai taulukkoina. Kuvioista saa helposti yhdellä silmäyksellä yleiskuvan tuloksista. Taulukon avulla voidaan esittää lukuja pienessä tilassa. (Heikkilä 2001, 148 & 155.) Esitän kuviot ja taulukot tulokset-kappaleessa, ja tein ne excel- ohjelman avulla.

Ennen kuin aineistoa päästään kunnolla analysoimaan, on aineisto saatettava siihen muotoon, että analysoiminen on mahdollista (Metsämuuroinen 2006, 122). Saatuani vanhempien palauttamat kyselylomakkeet viikon vastausajan jälkeen, aloitin vastausten lukemisen. Numeroin vastaajat ykkösestä kolmeentoista. Kirjoitin vastaukset puhtaaksi siten, että kunkin kysymyksen alle kirjoitin kaikkien vastaajien vastaukset. Sen jälkeen

aloin pelkistämään eli redusoimaan aineistoa. Pelkistämisen tarkoituksena on analysoida saadut kyselylomakkeet siten, että niistä karsitaan kaikki epäolennainen pois. Pelkistäminen voidaan tehdä tiivistämällä tai pilkkomalla aineisto osiin. Pelkistämisen jälkeen päätin aineiston monta kertaa luettuani siitä, mikä aineistossa todella kiinnostaa ja mitä haluan kertoa tuloksissa. On huomioitava, että aineistosta voi löytyä useita kiinnostavia asioita, mitä ei etukäteen voi arvioida. Sen jälkeen tein koodimerkintöjä pelkistettyyn tekstiin värittämällä samaa asiaa tarkoittavat ilmaukset tietyllä värillä. Esimerkiksi positiivisen päivähoitokokemuksen väritin vihreällä. Sen jälkeen pyrin etsimään vastauksia tutkimuskysymyksiin koodatun aineiston nousseista ilmauksista. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 92 & 109.)

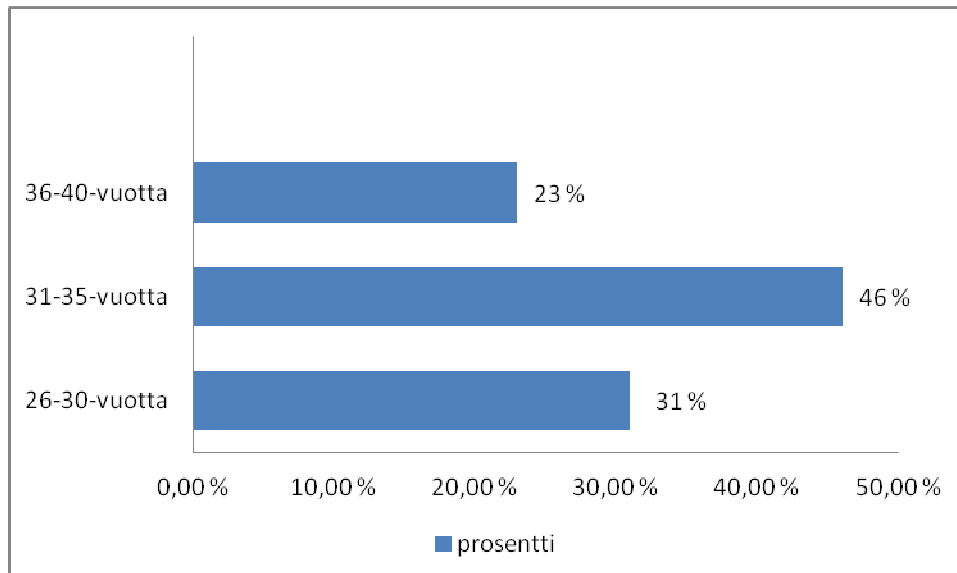
Kun olin tehnyt koodimerkinnät aloin poimia ilmauksista samankaltaisuuksia ja erilaisuuksia. Sen jälkeen yhdistelin pelkistetyt ilmaukset samoihin aiheisiin liittyviin kategorioihin, ja aloin muodostaa niistä alaluokkia (Kuvio 1). Alaluokkaan tulleen käsitteen tarkoituksena on kuvata pelkistettyjä ilmauksia merkitsevänä käsitteenä. Tämän jälkeen yhdistin alaluokkien käsitteet yläluokiksi, joilla pyrin ilmaisemaan aineistosta nousseita teoreettisia käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 109–111.) Vertailin vastauksia siten, että kokosin taustatiedot ja kokemukset yhteen tiedostoon samalle sivulle tiivistäen aineistoa. Tiedostossa näkyivät lasten iät, vanhempien iät ja oliko sillä hetkellä tai aiemmin ollut sisaruksia päivähoitossa. Lisäksi tiedostossa näkyivät kunkin vastaajan kohdalla kokemukset päivähoiton aloituksesta. Tiedoston avulla tein vertailuja vanhempien ja lasten kokemusten välillä.

6 TULOKSET

Tulokset perustuvat vuoden 2012 tammikuussa tehtyyn kyselyyn, joka toimitettiin 18 vanhemmalle, joiden lapsi oli päivähoidon alkaessa alle kolmevuotias. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää miten vanhemmat olivat valmistautuneet lapsensa päivähoidon aloitukseen, ja millaisia kokemuksia heillä siitä nyt oli. Kyselyyn vastasi 13 vanhempaa. Päivähoidon aloittaneita lapsia oli yhteensä 15, sillä kahden lapsen sisarus aloitti samaan aikaan päivähoidon. Päivähoidon aloittaneet lapset olivat iältään 11 kuukaudesta kolmeen vuotta.

6.1 Tausta tiedot

Vastaajia oli yhteensä 13. Kyselyyn vastanneiden ikäjakaumasta selviää, että eniten oli 31–35-vuotiaita (46 %). Seuraavaksi eniten oli 26–30-vuotiaita ja sitten 36–40-vuotiaita (Kuvio 1).

KUVIO 1. Vastaajien ikäjakauma

Lähes kaikissa tapauksissa (92 %) lapsen päivähoiton aloituksen syynä oli vanhempien tai äidin töiden alkaminen. Puolet vanhemmista (50%) sai tiedon päivähoitopaikasta 3–4-viikkoa ennen päivähoiton aloitusta. Näin ollen heillä oli mahdollisuus valmistautua päivähoiton aloitukseen pidemmän aikaa kuin niillä, jotka saivat tiedon päivähoitopaikasta myöhemmin. Vanhemmista 25 prosenttia sai tiedon päivähoitopaikasta 1–2-viikkoa ennen lapsen päivähoiton aloitusta (Taulukko 1).

TAULUKKO 1. Päivähoiton aloituksen syy ja tieto päivähoitopaikasta

Aloituksen syy	Prosentti	Tieto aloitus paikasta	Prosentti
Työt	92 %	Alle 1 vko	17 %
Muu	8 %	1-2 viikkoa	25 %
		3-4 viikkoa	50 %
		yli 4 viikkoa	8 %
Yhteensä	100 %	Yhteensä	100 %

Tärkeimmäksi valmistautumiskeinoksi vanhemmat mainitsivat tutustumiskäynnit päiväkotiin. Vanhemmista 12 kävi lapsen kanssa tutustumassa päivähoitopaikkaan yhdestä kerrasta useampaan kertaan ennen päivähoiton aloitusta. Osa vanhemmista korosti pehmeän laskun merkitystä päivähoiton aloituksessa. Muutamissa perheissä lapsen jokapäiväisiä rytmejä tarkennettiin päivähoiton kanssa sopiviksi, kuten esimerkiksi nukkumaan menoa aikaistettiin. Kaikkien yli kaksivuotiaiden lasten kanssa keskusteltiin kotona hoidon aloituksesta.

Yhteensä yli puolessa tapauksista ensimmäinen yhteydenotto päivähoiton ja kodin välillä tapahtui päivähoiton taholta. Loput (46 %) tapahtuivat kodin taholta. Yleisemmin (64 %) ensimmäinen yhteydenotto tapahtui 1–2-viikkoa ennen päivähoiton alkua. Seuraavaksi eniten (18 %) yhteydenottoja tapahtui alle viikkoa tai 3–4-viikkoa ennen päivähoiton alkua (Taulukko 2).

TAULUKKO 2. Ensimmäisen yhteydenoton tekijä, ensimmäisen yhteydenoton ajan kohta

Ensimmäinen yhteydenottaja	Prosentti	Ensimmäinen yhteydenotto	Prosentti
Päivähoiton taholta	54 %	alle viikko	18 %
Vanhempi	46 %	1-2 viikkoa	64 %
		3-4 viikkoa	18 %
Yhteensä	100 %	Yhteensä	100 %

Päivähoidon aloittaneista lapsista yli puolella (62 %) ei ollut päivähoiton aloitushetkellä sisaruksia päivähoidossa (Taulukko 3). Seitsemällä lapsella oli ollut ennen päivähoiton aloitusta sisarus päivähoidoissa. Lasten vanhemmista 54 prosenttia oli ollut lapsena päiväkodissa (Taulukko 4). Näin ollen osalla vanhemmista saattoi olla henkilökohtaisia muistikuvia päivähoiton aloituksesta.

TAULUKKO 3. Sisaruksia päivähoidossa

	Prosentti
Sisaruksia päivähoidossa	38 %
Sisaruksia ei ole päivähoidossa	62 %
Yhteensä	100 %

TAULUKKO 4. Vanhempia päivähoidossa

	Prosentti
Vanhempi on ollut päivähoidossa	54 %
Vanhempi ei ole ollut päivähoidossa	46 %
Yhteensä	100 %

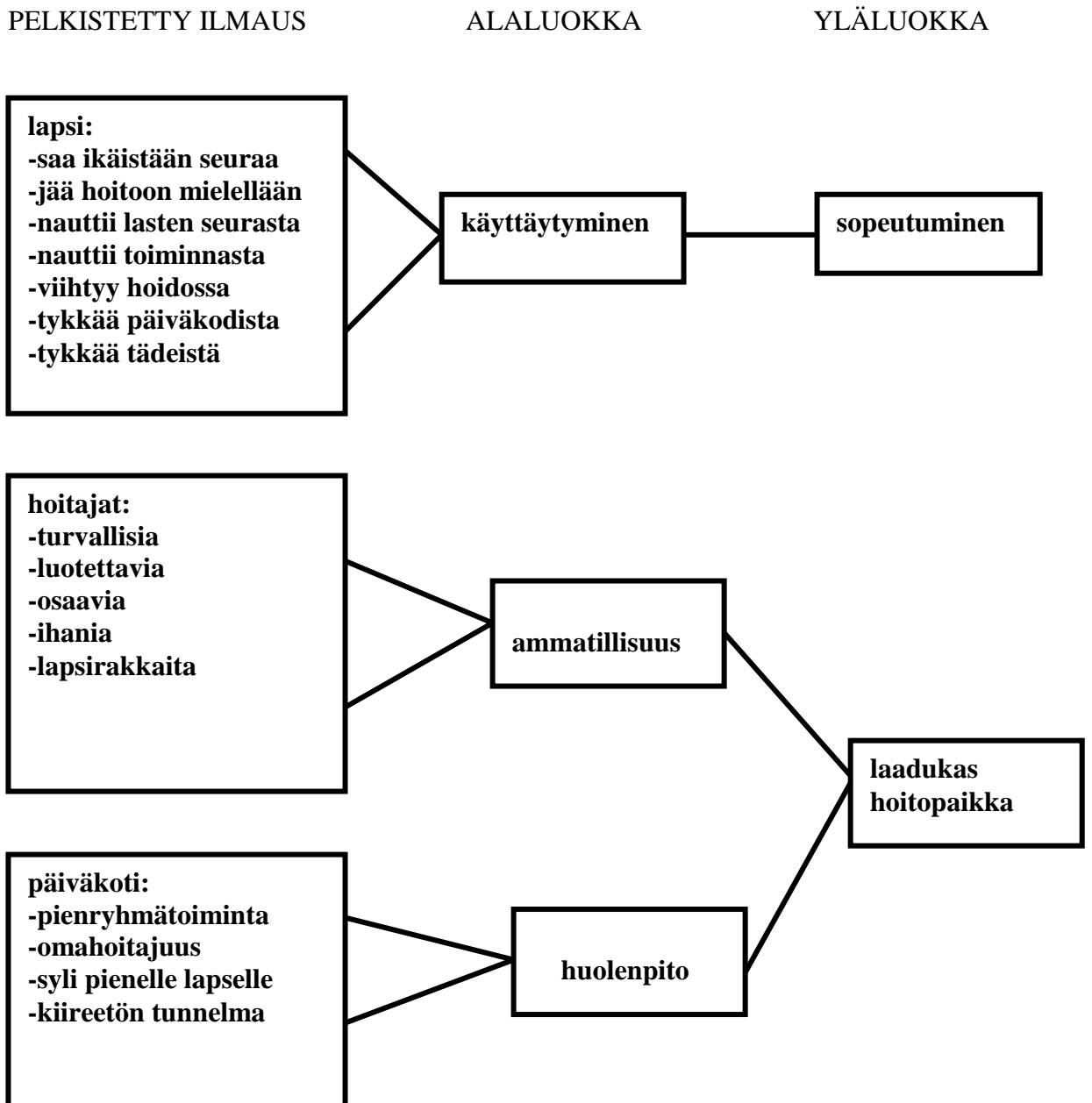
6.2 Kokemuksia päivähoiton aloituksesta vanhemman ja lapsen näkökulmasta

Vanhempien kokemukset lapsen päivähoiton aloituksesta olivat pääsääntöisesti positiivisia. Positiivisia kokemuksia he ilmaisivat sanoilla positiivinen, hyvä, mukava ja miellyttävä. Joitakin vanhempia päivähoiton aloitus kuitenkin jännitti. Se jopa pelotti tai se koettiin stressaavana.

Vanhemmat kokivat lapsen päivähoiton positiivisena kokemuksena, koska lapsi oli sopeutunut päiväkotiin hyvin, ja päivähoitopaikka vaikutti laadukkaalta hoitopaikalta. Lapsen sopeutuminen näyttäytyi siten, että lapsi osallistui päiväkodin toimintoihin, lähti päiväkotiin mielellään ja viihtyi siellä hyvin. Päivähoitopaikan laadukkuus ilmeni vanhempien mielestä siten, että hoitajat olivat ammatillisia ja lapsista pidettiin hyvää huolta. Hoitajien ammatillisuus ilmeni siten, että he olivat turvallisia, luotettavia, osaavia, ihania ja lapsirakkaita hoitajia. Päiväkodissa oli kiireetön tunnelma, ja siellä oli aikaa

pitää lasta sylissä. Päiväkodissa toteutettiin myös omahoitaja-järjestelmää, jota arvostettiin vanhempien keskuudessa (Kuvio 2).

Senpä takia on tärkeää, että on omahoitaja, joka huolehtii alussa lapsesta ja tutustuu häneen ja synnyttää lapsessa luottamusta ja turvaa.

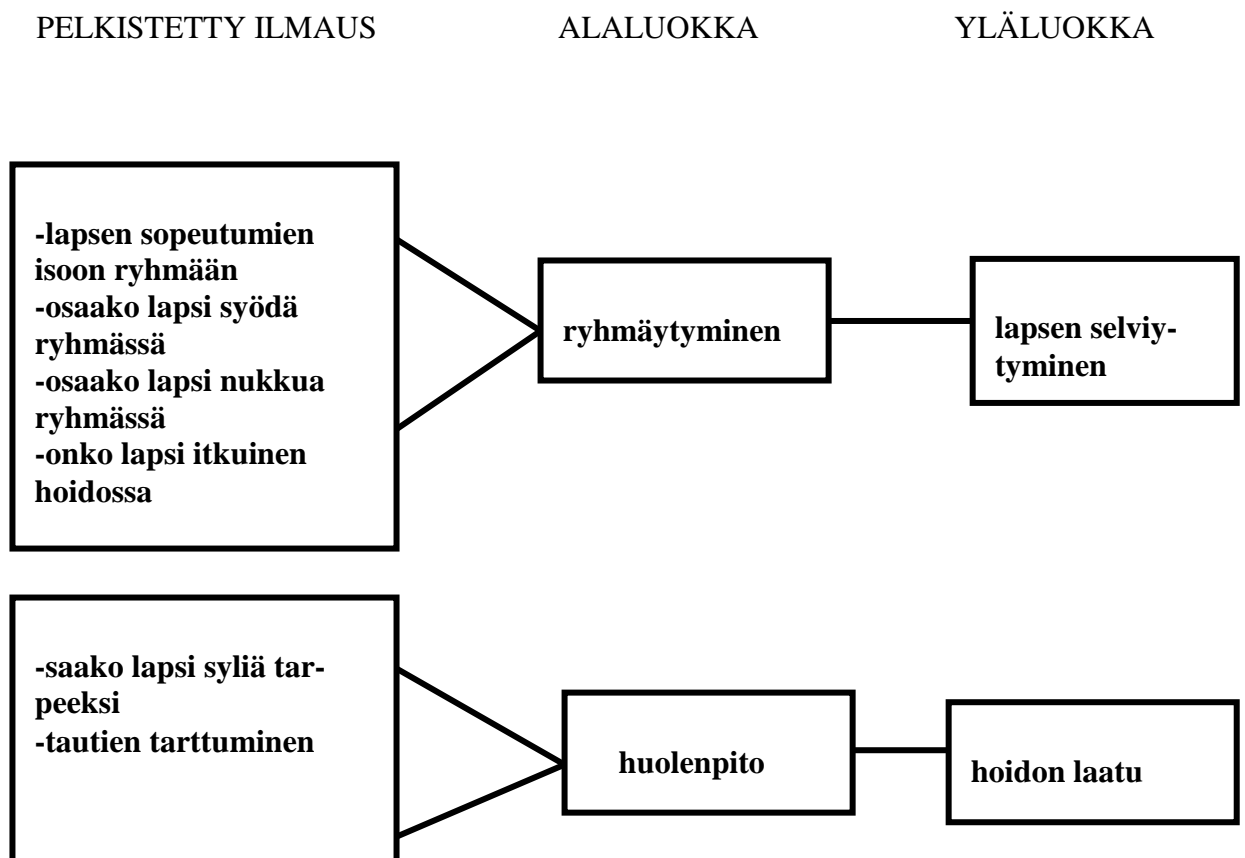

KUVIO 2. Vanhempien positiiviset kokemukset lapsen päivähoidon aloituksesta

Vanhempia pelotti lapsen päivähoiton aloituksessa se, miten lapsi selviytyy päivähoiton ryhmissä. Uusi päivähoitorytmi ja tavat olivat lapselle erilaisia kuin kotona. Huolta aiheutti se, osaako lapsi toimia ohjeiden mukaisesti ryhmässä. Vanhempia huoletti myös se, saako lapsi tarpeeksi hellyyttä osakseen. Myös tautien tarttuminen oli yksi huolenaiheista (Kuvio 3).

Pelotti jättää isoon ryhmään; saako lapsi syliä tarpeeksi, miten ruokailu sujuu, tautien tarttuminen.

Hieman stressaavaa, koska lapsi jäi alussa itkemään hänet hoitoon jättäessään. Kuitenkin tiesin että lapsi on hyvässä hoidossa, niin loppujen lopuksi pystyin lähtemään hyvin mielin töihin.

KUVIO 3. Vanhemmille jännitystä ja pelkoa aiheuttaneet kokemukset lapsen päivähoiton aloituksesta

Yksi kolmasosa vanhemmista, joilla ei ollut minkäänlaista aikaisempaa kokemusta päivähoitosta, koki päivähoiton aloituksen pelottavana ja jännittävänä kokemuksena.

Kaksi kolmasosaa vanhemmista koki aloituksen positiivisena, vaikka hänellä itsellään ei ollut aiempaa kokemusta päivähoidosta eikä kokemuksia ollut myöskään muiden lasten kohdalla. Tuloksien perusteella ei voi sanoa, että vanhemman iällä olisi ollut vaikutusta päivähoiton aloitus kokemukseen. Kokemukset vaihtelivat tasaisesti iästä riippumatta.

Suurin osa vanhemmista oli sitä mieltä, että päivähoiton aloitus oli lapselle positiivinen kokemus. Tämän vanhemmat tulkitsivat lapsen käyttäytymisestä, sillä lapsi odotti innolla hoitoon menoa, hän meni ja jäi sinne mielellään. Lisäksi lapsi viihtyi hoidossa muiden lasten seurassa ja sai uusia kontakteja. Lapsi sopeutui päivähoitoon hyvin. Neljällä lapsella oli päivähoiton alkaessa sisaruksia päiväkodissa, ja oletan että se helpotti lasten sopeutumista päivähoitoon.

Erityislasten mukana olo päiväkodissa rikastuttaa myös mielestäni lapseni ajatusmaailmaa.

Vanhempien mielestä päivähoiton aloittaminen kulutti lapselta sekä fyysisiä että psyykkisiä voimavaroja. Lapsi oli väsynyt ja itkuinen päiväkodista tultuaan. Lapsi tarvitsi paljon hyvänä pitämistä illalla kotona (Kuvio 4). Kaikissa tapauksissa, joissa päivähoiton aloitus oli verottanut lapsen voimavaroja, tilanne korjaantui viimeistään parin kuukauden kuluessa.

Hoidon aloittaminen oli varmasti lapsellemme todella suuri ”kriisi”.

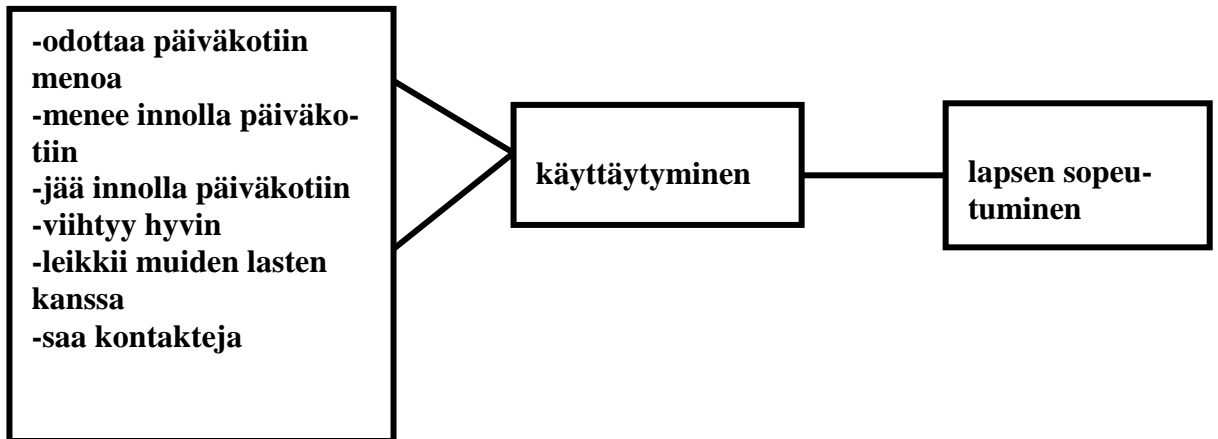
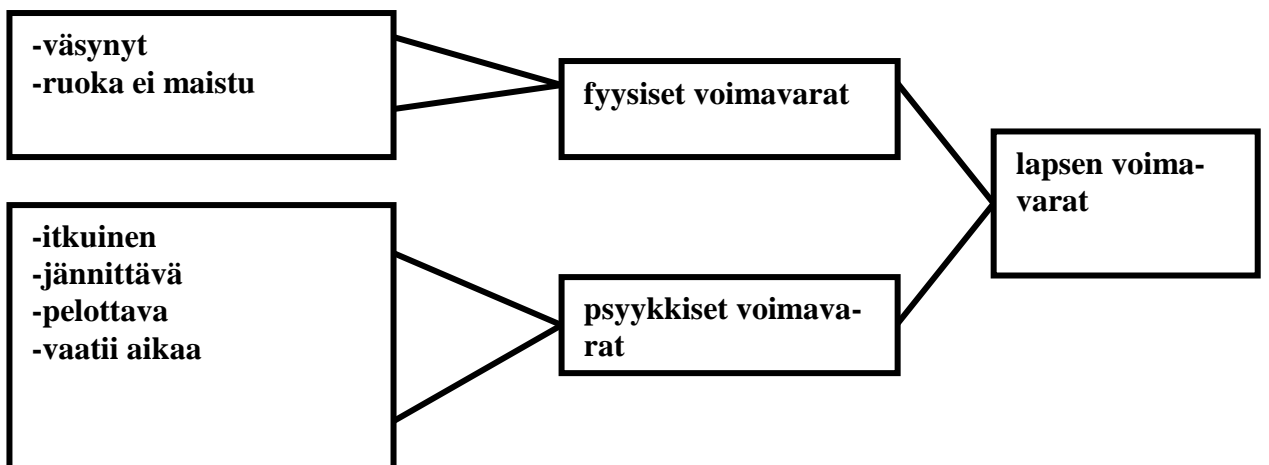
Lapsen näkökulmasta päivähoiton aloitus on jännittävä, hiukan pelottavakin aluksi. Ero vanhemmista ja päivähoitoryhmiin opettelu vaati aikaa.

...Mutta kuukaudessa tottui hoitoon ja sen jälkeen kaikki on mennyt taas normaalisti.

PELKISTETTY ILMAUS

ALALUOKKA

YLÄLUOKKA

Positiiviset:**Negatiiviset:**

KUVIO 4. Vanhempien näkemyksiä lasten kokemuksista päivähoiton aloituksesta

6.3 Vanhempien tuen tarve päivähoiton aloituksen kynnyksellä

Yli puolet vanhemmista (62 %) oli sitä mieltä, että he eivät tarvitseet lapsen päivähoiton alkuun liittyvää lisätietoa kasvatusalan asiantuntijoilta. Tähän vaikutti muun muassa se, että päivähoiton aloitus oli jo entuudestaan tuttua osalle vanhemmista aikaisempien lapsien kohdalta sekä myös kasvatusalaan liittyvän työkokemuksen kautta. Neljäsosa perheistä (23 %) korosti sitä, että keskustelu olisi tärkeää juuri kasvatuskumppanuuden vuoksi. Vastaajista lähes puolet (46 %) ei kokenut tarpeelliseksi keskustelua muiden vanhempien kanssa. Osa kertoi syyksi aiemman kokemuksen hoidon aloituksesta. Osa piti vertaistukea tärkeänä, jotta sai jakaa mielipiteitä, eroja ja yhtäläisyyksiä.

Uusi ympäristö, ihmiset ja toimintatavat merkitsevät lapsen elämässä isoa muutosta. Ero vanhemmista ja uusiin rytmeihin totuttelu vaativat aikaa. Tutustumiskerrat kuitenkin valmistivat lasta päivähoiton aloitukseen. Hoidon aloituksen jälkeen kaikki lapset kuitenkin tottuivat päiväkotiympäristöön ajan kuluessa.

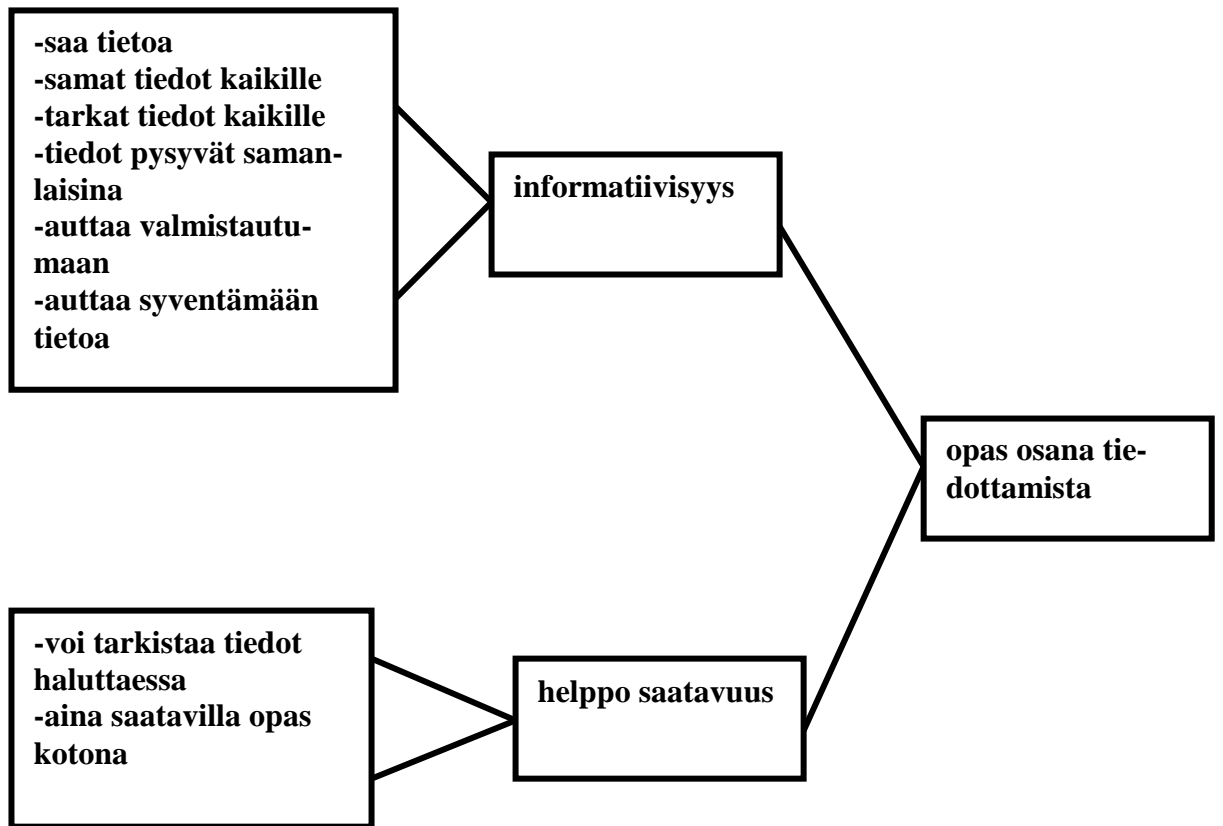
Vanhemmat näkivät oppaan tärkeänä osana päiväkodin tiedottamista. Kirjallinen opas varmistaisi sen, että oleellinen tieto päivähoiton aloituksesta kulkee päiväkodin ja kodin välillä ja kaikille olisi tarjolla samat tiedot (Kuvio 5).

Kyllä. Sellainen olisi selkeä ja sillä varmistuisi, että kaikki saavat tietoonsa samat asiat.

PELKISTETTY ILMAUS

ALALUOKKA

YLÄLUOKKA

KUVIO 5. Vanhempien perustelut kirjallisen oppaan tarpeellisuudelle.

Ne vanhemmat, jotka eivät pitäneet opasta oleellisena tiedonvälittäjänä, painottivat keskustelujen tärkeyttä. Myös omat aiemmat arjen kokemukset auttoivat päivähoiton aloituksessa.

Opaskin voisi olla ok, mutta voiko kaikkea kertoa niin tyhjentävästi siinä? Arki ja omat kokemukset opettavat parhaiten.

Pidän tärkeämpänä hoitosuhteen alussa käytäviä keskusteluja niin päiväkodin ohjaajan kuin lasta hoitavien henkilöiden kanssa.

Halusin myös selvittää vastaajien mielipiteet siitä, mikä olisi paras tietolähde lapsen päivähoiton aloitukseen liittyvissä asioissa. Yli puolet (62 %) piti parhaana tietolähte-

nä lasta hoitavaa henkilökuntaa, ja omahoitajan asemaa korostettiin vastauksissa. Hyviä tietolähteitä olivat myös neuvola, päivähoitotoimisto sekä vertaistuki muiden vanhempien ja ystävien kanssa. Myös kunnallisia tiedotteita, lehteä ja Internetiä korostettiin tietolähteinä.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tuloksien mukaan sekä vanhempien että lasten positiiviset kokemukset päivähoiton aloituksesta perustuivat siihen, että lapsi sopeutui päivähoitoon hyvin päivähoiton alettua. Sopeutumista helpotti varmasti osakseen se, että päivähoiton työntekijät osasivat tukea lasta uudessa, vieraassa ympäristössä. Työntekijöiden ja vanhempien välisen kasvatuskumppanuuden tehtävänä on tukea lapsen eheää kasvua. (Karila 2006, 91.) Lasten sopeutumista saattoi helpottaa myös se, jos lapsella oli päivähoiton aloitushetkellä sisarus samassa paikassa päivähoitossa, kuten osalla lapsista oli. Positiivinen kokemus päivähoiton aloituksesta voi tulevaisuudessa vaikuttaa siihen, miten lapsi sopeutuu uusiin siirtymävaiheisiin, kuten koulun aloittamiseen. Kun lapselle jää positiivinen muistijälki päivähoiton aloituksesta, tukee tämä muistijälki lapsen seuraavia siirtymävaiheita. (Schulman 2001, 178.)

Päivähoiton aloituskokemukset ovat joka tapauksessa yksilöllisiä. Hoidon aloitus voi olla positiivinen kokemus, vaikka aikaisempaa kokemusta ei olisikaan tai negatiivinen, vaikka aikaisempien lasten päivähoiton aloitukset olisivat jättäneet vanhemmalle positiivisen muistijäljen. Kokemus on monien tekijöiden summa. Vanhemmilla voi olla erilaiset tavat ymmärtää lapsen kokemuksia. Haluan korostaa vielä ammattitaitoisen henkilökunnan merkitystä päivähoitossa, ja kuinka henkilökunnan panostuksella päivähoiton aloituksesta tulee kaikille osapuolille miellyttävä kokemus. Varhaiskasvatuksen keskeinen voimavara on ammattitaitoinen henkilöstö (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005). Vanhemmat arvostavat työntekijöiden kanssa käytävää avointa keskustelua ja vuorovaikutusta, ja tähän olisikin kiinnitettävä erityistä huomioita hektisessä päiväkotiympäristössä.

Vaikka tuloksista tulikin ilmi jossain määrin oppaan tarpeellisuus, on tärkeä muistaa tiettyjä seikkoja. Ensinnäkin jokainen lapsi on yksilöllinen. Osa vanhemmista on voinut saada paljon opastusta päivähoiton aloituksesta ja osannut tukea lasta tässä tapahtumassa, mutta silti lapsi reagoi voimakkaasti hoidon aloitukseen. Opas voisi auttaa jotakin perhettä päiväkotiin valmistautumisessa, mutta osalle valmistautuminen voi tulla luonnollisesti ja toinen lapsi voi olla tunnetasoltaan kehittyneempi ja vahvempi kuin toinen.

Jokainen perhe on ainutlaatuinen. (Annareetta Kurtti, henkilökohtainen tiedonanto 7.5.2011.)

Vanhemmista hyvin vähän oli hyödyntänyt Internetiä päivähoitoon valmistautumisessa, vaikka Internetistä löytyy paljon päivähoiton alkuun liittyvää informaatiota. Eivätkö vanhemmat olleet löytäneet sivustoja vai eivätkö he vain maininneet asiasta. Internet-sivustoilla ihmiset voivat vapaasti keskustella omista tuntemuksistaan ja jakaa kokemuksiaan. Erityinen vahvuus sähköisellä viestinnällä on se, että sitä on nopea ja vaivaton käyttää, ja viestejä voi lähettää milloin haluaa. (Liinamaa 2004, 19.) Esimerkiksi Terveyden ja hyvinvoinninlaitos on julkaissut oppaan, jossa on tietoa pienten lasten vanhemmille varhaiskasvatuksesta (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2006).

Vaikka vanhemmat haluaisivatkin hoitaa lapsia kotona, on usein taloudellinen tilanne syypää siihen, miksi lapsi laitetaan päivähoitoon. Ne vanhemmat, jotka tiesivät töihin paluusta jo hyvissä ajoin, ehtivät ehkä paremmin valmistautua päivähoiton aloitukseen kuin ne, jotka saivat tiedon päivähoitopaikasta viikkoa ennen päivähoiton aloitusta. Jos ensimmäinen yhteydenotto tapahtuu päivähoiton taholta, on tämä vanhemmista varmasti mukava ele, mikä osoittaa, että heistä ollaan kiinnostuneita. Vanhemmille jää tunne, että heistä välitetään. (Lund ym. 2003, 244–245.)

Lapsien määrä päiväkodeissa on noussut tilastojen mukaan tasaisesti vuosi vuodelta yli yksivuotiaiden lasten kohdalla (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2010). Tämä tuo haasteita päiväkotityöhön, kun erilaiset resurssipulat kuten ylisuuret ryhmäkoot otetaan huomioon.

8 OPINNÄYTETYÖN LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyön keskeinen tavoite oli pyrkiä mahdollisimman luotettavaan lopputulokseen. Luotettavuutta oli arvioitava koko opinnäytetyön tekemisen ajan. Laadullisen opinnäytetyön keskeinen luotettavuuden kriteeri on kertoa tarkasti opinnäytetyön toteuttamisesta aineiston keruun olosuhteisiin sekä todenmukaisuuteen. Luotettavuushaasteet jakautuivat moniin asioihin opinnäytetyössä. Osa haasteista liittyi tiedonkeruuseen, osittamiseen ja osa opinnäytetyön sisällöllisiin tavoitteisiin. (Hirsjärvi ym. 1997, 216–217; Vehkalahti 2008, 12.)

Määrällisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida monesta eri näkökulmasta. On hyvä arvioida opinnäytetyön validiteettia eli mittaako tutkimus sitä, mitä oli tarkoituskin mitata. Raportissa on määriteltävä tarkasti vastaajajoukko sekä vastausprosentin on oltava tarpeeksi korkea. Tulokset on osattava tulkita oikein ja on käytettävä sellaisia analysointimenetelmiä, joita pystyy hallitsemaan. (Heikkilä 2001, 29–30.)

Valitsin aineiston keräämiseksi kyselylomakkeen, mutta siihen liittyi tiettyjä heikkouksia. Vaikka kysymykset olivat avoimia, oli riski että vastaukset olisivat jääneet liian pinnallisiksi. Koskaan ei voi varmuudella tietää, miten vakavasti vastaajat suhtautuivat tutkimukseen. Vastaajien perehtyneisyys saattoi olla vähäistä esitettyihin kysymyksiin. Lisäksi se, että vastaajat joutuivat muistelemaan mennyttä tapahtumaa, saattoi vaikuttaa siihen, että vastaajat eivät kunnolla muistaneet tilannetta lapsen päivähoiton alussa. He joutuivat muistelemaan mennyttä tapahtumaa. Riskinä oli myös vähäinen vastausten saanti, jolloin tutkimus ei olisi ollut kovin luotettava. (Hirsjärvi ym. 1997, 184.) Opinnäytetyön luotettavuutta miettiessä päätimme yhdessä päiväkodin johtajan ja ohjaavan opettajan kanssa siirtää kyselylomakkeen jaettavaksi vanhemmille joulukuun alun sijasta tammikuun alkuun. Ajattelimme, että joulukiireiden vuoksi vanhemmat jättävät helpommin vastaamatta kyselyyn, kun taas tammikuun alussa vastausprosentti voisi olla korkeampi. Vastausprosentti oli hyvä (72,2%).

Koska opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää vanhempien kokemuksia pienen lapsen päivähoiton aloituksesta, pystyn tarkastelemaan opinnäytetyön luotettavuutta kokemuk-

sellisen tutkimuksen luotettavuuskriteereiden mukaisesti. Ensinnäkin koko opinnäytetyöprosessin on oltava johdonmukainen. Minun on tiedostettava prosessin kokonaisuus sekä osattava perustella tekemäni valinnat. Aineistoa analysoidessa minun oli muistettava koko ajan aineistolähtöisyys. Lisäksi tuloksia raportoidessa oli muistettava tulosten laadukkuus ja yleistettävyys. Kunkin vastaajan kokemukset olivat henkilökohtaisia, mutta samankaltaisuudet pystyin poimimaan aineiston analyysin avulla luokittelemalla vastaukset (Kuvio 1). Vastausten tulkitsemisellä oli olennainen vaikutus tulosten luotettavuuteen. Oli tärkeää, etten olettanut mitään mitä vanhemmat tulisivat vastaamaan, vaan keskityin pelkästään vanhemmilta saatuihin vastauksiin. Erilaisten metodien käyttö, ja niiden yhdisteleminen lisäävät opinnäytetyön luotettavuutta. Lisäksi tein koko opinnäytetyö prosessin ajan tiivistä yhteistyötä ohjaavan opettajan sekä opponoijan kanssa. (Hirsjärvi 1997, 217 & Metsämuuroinen 2006, 202–203.)

Vastausten luotettavuutta voidaan arvioida myös vastausten samankaltaisuuden pohjalta. Jos vastaajat kertovat asioista samalla tavalla, ei ole syytä epäillä asioista annettua kuvaa, ja tietoja voidaan pitää suhteellisen luotettavina. (Alasuutari 1999, 111.)

Oli tärkeää, että tulkitsin tuloksia kriittisesti. Opinnäytetyön tulokset olivat vastaajien mielipiteitä, ja esimerkiksi kaupungista riippuen tulokset voisivat olla erilaiset. Näin ollen en saanut yleistää tuloksia enkä myöskään esittää keksittyjä tuloksia. Minun oli huomioitava, etten väärennä oikeita tuloksia tai esitä jonkun toisen tuloksia omina. Kaikki johtopäätöksien kannalta tärkeä tieto oli raportoitava. (Karjalainen & Saxén 2002, 221; Tuomi & Sarajärvi 2009, 134–135 & Hirsjärvi ym. 1997, 27–28.)

Tutkimus- ja kehittämispainotteisen opinnäytetyön tekijän oli noudatettava sopimuksia ja sovittuja aikatauluja. Tutkimuksen odotukset eivät saaneet vaikuttaa lopullisiin tutkimustuloksiin. Tutkimuksen tekijänä minun oli pidettävä huoli siitä, että tutkimusmateriaali ei päädy muuhun kuin sovittuun tarkoitukseen. Lisäksi oli huomioitava se, että koehenkilöitä ja työyhteisöä ei voi tunnistaa. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010.)

9 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS

Koko opinnäytetyön työstämisen ajan oli sitä tarkasteltava moraalisesta näkökulmasta. Tällöin puhutaan etiikasta. Minun tuli koko ajan pohtia, mikä on oikein tai väärin, hyväksyttävää tai tuomittavaa, sallittua tai kiellettyä, hyvää tai pahaa. (Pietarinen & Launis 2002, 42.) Kun tutkimusta tehdään lähellä ihmistä ja on kyse todellisista tilanteista, on kiinnitettävä erityistä huomiota tutkimuksen eettisyyteen. Jo opinnäytetyön aiheen valinta on eettinen päätös. Kaikki ratkaisut, mitä opinnäytetyön tekijänä tein prosessin aikana oli ajateltava tutkimuseettisesti oikein. (Hirsjärvi ym. 1997, 26 & Tuomi & Sara-järvi 2009, 125.)

Valitsin vastaajajoukon eräästä kuusamolaisesta päiväkodista. Vastaajajoukko olisi periaatteessa voinut olla mistä päiväkodista tahansa. Minun tuli kohdistaa erityistä huomiota tiedonhankintatapoihin ja kyselylomakkeiden palauttamisen tapaan, koska en päässyt itse paikan päälle keräämään vastauslomakkeita. Vastaajajoukolta vaaditaan aiheeseen perehtymistä, jotta he voivat antaa suostumuksen osallistumiseen. Sen takia oli tärkeää antaa kyselylomakkeen yhteydessä saatekirje, jossa kerroin vanhemmille, mikä on opinnäytetyöni aihe, mitä haluan selvittää, vastaaminen on vapaaehtoista ja että vastaajien henkilöllisyys ei tule kenenkään muun kuin minun tietoisuuteen. (Hirsjärvi ym. 1997, 26–27.)

Vanhemmat saivat kyselylomakkeen ja saatekirjeen mukana suljettavan kirjekuoren. Kirjeessä painotin, että vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Vastaajien henkilöllisyys ja myöskään päiväkodin nimi eivät tule esiintymään opinnäytetyön raportissa. Koska vanhemmat palauttivat lomakkeet päiväkotiin, oli tärkeää, että päiväkodin henkilökunta ei näkisi vastauksia. Vastaajat palauttivat kyselylomakkeet päiväkotiin suljetuissa kirjekuorissa, jotka sitten toimitettiin minulle Ouluun.

Minun oli vältettävä epärehellisyttä kaikissa opinnäytetyön vaiheissa. Toisen tekstin plagiointi on kiellettyä, ja toisten tekemiä tutkimuksia ei saa vähätellä. Koska eettisyys piti pitää mielessä koko opinnäytetyön prosessin ajan, oli tärkeää palata eettisen ajattelun ytimeen, jotta pystyin tekemään mahdollisimman eettisiä ratkaisuja. (Hirsjärvi ym.

1997, 26.) Ratkaisujen tekeminen oli välillä vaikeaa, mutta eettisten periaatteiden pohtiminen helpotti päätöstentekoa.

Kun opinnäytetyöni on valmis, arvioitu sekä koulun että yhteistyökumppanin puolesta, tuhoan kyselylomakkeet tietosuojajätteenä. Koska kyselylomakkeiden sisältö on esiteltynä työssä, en koe tarpeellisenä säilyttää lomakkeita.

10 POHDINTA

Koko opinnäytetyöprosessi perehdytti minut syvemmin päivähoidon aloitustilanteeseen, ja tulevana lastentarhanopettajana (AMK) voin käyttää arvokkaita opinnäytetyön tuloksia apuna työssäni. Prosessi oli kuitenkin pitkä. Opinnäytetyön aihe on ollut minulla tiedossa jo kevästä 2011 asti. Prosessin aikana opinnäytetyöni ohjaaja vaihtui kertaalleen ja tämä vaikutti työskentelymotivaatiooni alkuvaiheessa. Kun olin viimein saanut kerättyä aineiston, alkoi prosessin mielenkiintoisin vaihe eli aineistoon tutustuminen. Prosessi oli loppuun asti mieluisa.

Opinnäytetyötä tehdessä mietin, miten suuri muutos lapsen päivähoiton aloitus perheelle on, varsinkin, jos päivähoitoa aloittava lapsi on perheen ensimmäinen lapsi. Kotona lähes kaikki on pyörinyt tähän asti lapsen ympärillä, mutta nyt päiväkodissa lapsi on ”vain” yksi ryhmäläinen. Lapsen päivähoitoon meno muuttaa perheen arkirutiineja myös siten, että aikaisemmin lasta kotona hoitanut vanhempi lähtee kodin ulkopuolelle töihin. Hänen on sopeuduttava uuteen työrutiiniin ja siihen yhdistettävään työuraan ja lapsen hoitoon. Kotitöiden jakaminen tasaisesti molempien vanhempien kesken auttaa vanhempien jaksamista. Tilanne voi olla myös se, että vanhempi on yksinhuoltaja, jolloin kotitöistä on huolehdittava yksin. Tällaisessa tapauksessa vanhemman elämää voivat huolettaa monet muutkin asiat kuin pelkästään lapsen päivähoiton aloitus. Siksi haluan korostaa päivähoitossa työskentelevien tärkeyttä, sillä tukemalla vanhempaa kasvattajana, auttaa vanhempaa jaksamaan paremmin.

Ihmisiltä vaaditaan tänä päivänä enemmän ja enemmän sopeutumista uusiin asioihin. Muutosta tapahtuu esimerkiksi työ- ja kouluelämässä. Tekniikka kehittyy koko ajan. Oman opiskeluaikanaanikin on tapahtunut paljon muutoksia, joihin on pitänyt sopeutua. Esimerkiksi kontaktiopetus on koko ajan vähentynyt, ja opiskelu on siirtynyt kohti itseenäisempää verkko-opiskelua. Sopeutumistani on auttanut ympärilläni oleva tukiverkosto. Kaikilla ei kuitenkaan ole esimerkiksi sukulaisia tai ystäviä tukiverkostona. Lisäksi nykyajan yhteiskunnan hallitsevana arvona on yksilöllisyys. Tämä on vastakohtana entisajan yhteisöllisyydelle, jolloin ihmisten tukiverkosto saattoi koostua sukulaisista ja ystäväistä, mutta myös jopa naapuristosta. Nykyään ihminen asuu omissa oloissaan ja

jokaisen tulisi selviytyä arjesta itsenäisesti. Tulevaisuudessa voitaisiin kiinnittää enemmän huomiota yhteisöllisyyteen, jotta ihmiset eivät syrjäydy yhteiskunnasta.

On hyvä asia, että lapsilla on yhteiskunnan järjestämä ja valvoma päivähoito. Lisäksi siellä on ammatillinen, koulutettu henkilökunta, joka osaa hoitaa ja kasvattaa lapsia yhdessä vanhempien kanssa ja tukea vanhempia kasvatuksessa. Kasvatuskumppanuuden tärkeyttä tulisi entisestään korostaa tulevaisuudessa.

Mielestäni on mielenkiintoista verrata päivähoiton aloitusta koulun aloitukseen. Koulun alkaessa koteihin jaetaan opinto-oppaat, ja sama käytäntö voitaisiin ottaa kaikkiin päiväkoteihinkin. Oppaassa voisi olla konkreettisesti esiteltynä päivähoiton tarjonta ja mitä kunkin ikävuoden toimintoihin kuuluu. Kaikki vanhemmat ovat jossain vaiheessa tilanteessa, joissa perheen ensimmäinen lapsi aloittaa hoidon. Tapahtuma on aivan uusi ja jännittävä, ja oppaan olemisen käden ulottuvilla kotona voi tukea valmistautumista hoidon aloitukseen. Tässä voisi olla aihetta vaikka opinnäytetyöhön.

Toinen tärkeä jatkotutkimus aihe olisi selvittää, missä määrin neuvolassa keskustellaan työntekijöiden ja vanhempien kesken lapsen päivähoiton aloituksesta. Mielestäni olisi tärkeää, että vanhemmat osaisivat valmistautua lapsen päivähoiton aloitukseen jo hyvissä ajoin, sillä monesti lapsen päivähoiton aloitus voi tapahtua yllättävästi vanhempien saatua töitä ja näin valmistautuminen jää vähäiseksi.

Jälkeenpäin mietittynä olisin voinut kysyä kyselylomakkeessa myös vanhempien kokemuksia aloituskeskustelusta; missä vaiheessa keskustelu pidettiin, kuinka kauan se kesti, käytiinkö se omahoitajan kanssa sekä jäikö siitä millainen tunne. Keskustelusta voi muodostua käsitys siitä kokonaisuudesta, mikä vanhemmalle jää koko päivähoiton aloitus prosessista, sillä se voi tuoda vanhemmalle luotettavuuden tunnetta päiväkotia kohtaan. Jos vanhemmalla on epävarmuuden tunne vielä lapsen päivähoiton alkaessa, voi se jäädä pitkäksi ajaksi mieltä kaivertamaan. Kasvatuskumppanuuden tehtävänä on tukea vanhemman positiivista kokemusta päivähoidosta. Vanhemman tunnetilat heijastuvat aina myös lapsen tunnetiloihin ja näin ollen myös lapsen käyttäytymiseen.

Opinnäytetyö oli työelämälähtöinen ja yhteistyöpäiväkoti jäi innolla odottamaan opinnäytetyön tuloksia, joita he voivat sitten myöhemmin hyödyntää työssään. Tulen myös

itse huomioimaan opinnäytetyön tulokset tulevaisuudessa työelämässä. Jokaisen lapsen päivähoiton aloitus on yhtä tärkeä, ja aloitukseen tulee panostaa. Lisäksi tulee muistaa, että työ ei ole pelkästään lasta vaan koko perhettä varten.

LÄHTEET

- Alasuutari, Pertti 1999. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.
- Davids, Jenny 2010. Developmental Psychology: nurser age child. London: Karnac books. Viitattu 29.1.2012. Saatavissa <http://www.nelliportaali.fi>, Ebrary-aineisto.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä: opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. 5. uudistettu laitos. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja, C Katsauksia ja aineistoja 17. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Ebbeck, Marjory & Waniganayake, Manjula 2004. Early Childhood Professionals: Leading today and tomorrow. Sydney: MacLennan & Petty.
- Eskola, Jari 2007. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat: Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikku-noita tutkimusmetodeihin II: näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS kustannus. 162
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 3 painos. Tampere: Vastapaino.
- Heikkilä, Tarja 2001. Tilastollinen tutkimus. 3. painos. Helsinki: Edita.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2010. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Jokitalo, Taina 2006. Pienen lapsen päivähoiton aloitus. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Pro gradu-työ
- Karila, Kirsti 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa Kirsti Karila, Maarit Alasuutari; Maritta Hännikäinen, Anna Raija Nummenmaa & Helena Rasku-Puttonan (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino. 91

- Karjalainen, Sakari & Saxén, Lauri 2002. Vilppi tieteellisessä tutkimuksessa. Teoksessa Sakari Karjalainen, Veikko, Launis, Risto Pelkonen & Juhani Pietarinen (toim.) Tutkijan eettiset valinnat. Helsinki: Gaudeamus. 221.
- Kekkonen, Marjatta 2012. Kasvatuskumppanuus puheena: varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. Tampere: Tampere University Press. Viitattu 24.01.2012. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7ca705d5-e5be-415f-b70b-4b862c8e707f>
- Keskinen, Soili & Hopearuoho-Saajala, Kristiina 2000. Pienen lapsen sopeutuminen päivähoiton aloittamiseen. Suomen lääkärilehti 11/2000, 1223
- Kiviniemi, Kari 2007. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II: näkökulmia aloittelvalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS kustannus. 70–73
- Kotiranta, Anni & Kivistö, Kirsti 2010. Vanhempien tunteet ja kokemukset perheen ensimmäisen lapsen aloittaessa päivähoiton. Saimaan ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Kurtti, Annareetta 2011. Lastentarhanopettaja. Pateniemen päiväkoti. Oulu. Henkilökohtainen tiedonanto 7.5.2011.
- Kyrönlampi-Kylmänen, Tarja 2010. Lapsen hyvä arki. Helsinki: Kirjapaino.
- Lahikainen, Anja Riitta 1997. Turvallinen lapsuus. Teoksessa Eila Estola & Opetusalan ammattijärjestö. Suurin tie ei aina ole lyhin: Varhaiskasvatuksessa oppimisen alku. Helsinki: Opetusalan ammattijärjestö OAJ. 14
- Lahikainen, Anja Riitta & Rusanen, Erja 1991. Uuteen päivähoitoon? Helsinki: Gaudeamus.
- Laki lasten päivähoitosta 1973/36, 19.1.1973. Viitattu 11.5.2011 ja 27.1.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>
- Lammi-Taskula, Johanna & Bardy, Marjatta 2009. Vanhemmuuden ilot ja murheet. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula, Sakari Karvonen & Salme Anhlström (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Yliopiston kirjapaino. 60.
- Lammi-Taskula, Johanna & Salmi, Minna 2009. Työ, perhe ja hyvinvointi. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula, Sakari Karvonen & Salme Anhlström (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Yliopiston kirjapaino. 43–44.

- Liinamaa, Anne 2004. Jyväskylän yliopisto. Hiekkalaatikon haastajat – äitien keskustelua ja vertaistukea internetin kautta. Kasvatustieteen laitos. Pro gradu-tutkielma.
- Lund, Tarja; Latvala, Eeva; Peltola-Helin, Jaana; Raitio, Ulla & Tuominen, Sirkku 2003. Miten Soukankujan päiväkodissa autetaan lasta kasvamaan. Teoksessa Jari Sinkkonen (toim.) Pesästä lentoon: kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Helsinki: WSOY. 244–245.
- Metsämuuroinen, Jari 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino.
- Munter, Hilikka 2001. Lapsi aloittaa päivähoidon. Teoksessa Aili Helenius & Kirsti Karila & Hilikka Munter & Pirkko Mäntynen & Helena Siren-Tiusanen. Pienet päivähoidossa, Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY. 35–36, 38–39, 52–53, 55–56.
- Mäkelä, Jukka 2003. Aivojen varhainen kehitys vuorovaikutussuhteissa. Teoksessa Jari Sinkkonen (toim.) Pesästä lentoon: Kirja lapsen kehityksestä kasvattajille. Helsinki: WSOY. 18
- Pietarinen, Juhani & Launis, Veikko 2002. Etiikan luonne ja alueet. Teoksessa Sakari Karjalainen & Veikko Launis & Risto Pelkonen & Juhani Pietarinen. Tutkijan eettiset valinnat. Helsinki: Gaudeamus. 42.
- Polamo, Kim 2009. 100 ja 1 kysymystä päivähoitosta. Vantaa: Kim Polamo.
- Räihä, Hannele 2004. Perheen vuorovaikutus ja lapsen kehitys. Teoksessa Soile Keskinen & Heli Virjonen (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi. 127–128
- Schulman Marja 2001. Pikkulapsi matkalla maailmaan: Pikkulapsen haavoittuvuus hänen siirtyessään päivähoitoon. Psykoterapia 3/2001, 165-185.
- Sinkkonen, Jari 2003. Lapsen arvostuksen äärellä. Teoksessa Jari Sinkkonen. Pesästä lentoon: Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Helsinki: WSOY. 7
- Sipilä, Heidi 2007. Sinne on turvallista jättää pieni rakas aarteemme, Äitien käsityksiä päivähoitosta esikoisen päivähoiton aloituksen kynnyksellä. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Pro gradu-työ
- Siren-Tiusanen, Helena 2001. Alle kolmevuotiaiden kehitys ja suotuisat varhaiskasvatuskäytännöt. Teoksessa Aili Helenius & Kirsti Karila & Hilikka Munter & Pirkko Mäntynen & Helena Siren-Tiusanen. Pienet päivähoidossa: Alle

- kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY. 18–25.
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2010. Lastenpäivähoito 2010. Viitattu 14.2.2012, 22.2.2012. http://www.stakes.fi/tilastot/tilastotiedotteet/2011/Tr46_11.pdf
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2009. Lapsi perheiden hyvinvointi 2009. Viitattu 7.5.2011. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/0e6f5676-9ccf-4490-8496-45c7b3acce5f>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2006. Varhaiskasvatus, Tietoa pienten lasten vanhemmille. Esite. Viitattu 23.1.2012. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/f700d1fd-4540-47de-9d69-ae439f0731f5>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2005–2012. Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet, elävänä syntyneet 2004–2010. Viitattu 22.2.2012. <http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Viitattu 26.1.2012, 23.2.2012. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>
- Tuomi, Jouni & Sarjajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 6. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Unisef i.a. Yleissopimus lasten oikeuksista. Viitattu 25.1.2012. http://www.unicef.fi/files/unicef/pdf/LOS_A5fi.pdf
- Valli, Raine 2010. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I: metodin valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS kustannus. 104, 126
- Vehkalahti, Kimmo 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Tammi.
- Vilén, Marika; Vihunen, Riitta; Vartiainen, Jari; Sivén, Tuula; Neuvonen, Sohvi & Kurvinen, Auli 2006. Lapsuus: erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY, oppimateriaalit.
- Viljamaa, Marja-Leena 2003. Neuvola tänään ja huomenna : vanhemmuuden tukeminen, perhekeskeisyys ja vertaistuki. Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja.

LIITE 1 :Hyvät vanhemmat

Hyvät vanhemmat

Olen sosionomi (AMK) -opiskelija Oulun diakonia-ammattikorkeakoulusta. Sosionomin tutkinnostani puuttuu enää opinnäytetyö. Idean opinnäytetyöhön sain suorittaessani viime vuonna päiväkotiharjoittelua. Siellä erityisesti kiinnostuin, millaisia muutoksia lapsen päivähoiton aloittaminen perheeseen tuo ja millaisia kokemuksia vanhemmilla on lapsen päivähoiton aloittamisesta.

Te, hyvät vanhemmat annatte tärkeää tutkimustietoa vastaamalla kokemuksienne kautta kyselyyn. Kysymykset kohdistuvat pääasiassa aiheisiin, millälaisia kokemuksia vanhemmilla on lapsen päivähoiton aloittamisesta ja millaista tietoa he olisivat halunneet saada etukäteen lasten päivähoidosta. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Vastajien henkilöllisyys eikä myöskään päiväkodin nimi tule esiintymään opinnäytetyön raportissa.

Kyselylomakkeen voitte palauttaa suljetussa kirjekuoressa lapsenne ryhmään. Näin ollen vastauksianne käsittelee vain opinnäytetyön tekijä ja salassapito säilyy. Pyydän teitä ystävällisesti palauttamaan lomakkeen oheisessa kirjekuoressa 13.1.2012 mennessä.

Kiitos vastauksestanne

Jenni Kurtti

jenni.kurtti@student.diak.fi

Opinnäytetyön ohjaava opettaja Kerttu Weissenfelt, kerttuw@gmail.com

LIITE 2 : Kyselylomake

KYSELYLOMAKE

1. Minkä ikäisenä lapsenne aloitti päivähoidon? _____
2. Minkä ikäinen te olitte lapsenne aloittaessa päivähoidon? _____
3. Miksi lapsenne aloitti päivähoidon juuri edellä mainitun ikäisenä?

4. Kuinka kauan ennen lapsenne hoidon aloitusta saitte tiedon päivähoitopaikasta? _____
5. a) Saitteko mielestänne tiedon lapsenne tulevasta hoitopaikasta riittävän varhain valmistautumisen kannalta? kyllä____ ei____

b) Mikä olisi ollut sopiva aika? _____
6. Missä vaiheessa ennen päivähoitoin aloittamista olitte ensimmäisen kerran yhteydessä päivähoitopaikkaan? _____
7. Oliko ensimmäinen yhteydenotto teidän vai päivähoidon taholta? _____

8. Miten valmistauduitte lapsenne päivähoiton aloitukseen? _____

9. a) Onko teillä tällä hetkellä muita lapsia päivähoitossa? _____

b) Minkä ikäisiä? _____

10. Onko teillä aikaisemmin ollut lapsia päivähoitossa? _____

11. Oletteko itse ollut lapsena päiväkodissa? _____

12. Millainen kokemus lapsenne päivähoiton aloitus teille oli?

16. Mikä teidän mielestänne olisi paras tietolähde lapsen päivähoidon aloitukseen liittyvissä asioissa? _____

17. Voisiko se olla kotiin jaettava opas, jossa kerrottaisiin sanoin ja kuvin mahdollisimman tarkkaan lapsen päivähoidon aloitukseen liittyvistä asioista? Jos olisi, niin miksi? _____

Kiitos vastauksista! Vastaamista voitte jatkaa lomakkeiden kääntöpuolelle.